

STARÉ ŘECKÉ BÁJE A POVĚSTI

Převyprávěla Jana Eislerová

Ilustroval
Antonín Šplíchal

FRAGMENT

Staré řecké báje a pověsti

také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz

Doporučujeme další e-knihy:

Martina Drijverová – Ježíš a jeho příběh

Gulliverovy cesty – *převyprávěla* Jana Eislerová

Staré pověsti české – *převyprávěla* Jana Eislerová

Robinson Crusoe – *převyprávěla* Jana Eislerová

Staré řecké báje a pověsti – e-kniha

Převyprávěla Jana Eislerová

Ilustrace Antonín Šplíchal

Copyright © Fragment, 2011

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Obsah

Co si vyprávěli staří Řekové	4
Prométheus	6
Perseus a hlava Medusy	8
Perseus a Andromeda	10
Bellerofontes a Pegas	12
Hrdina Herakles	14
O strašné hydře a božské lani.	16
Augiášovy chlévy, zkrocení Kerbera.	18
Putování pro zlatá jablka Hesperidek	20
Pomstychtivý kentaur	22
Daidalos a Ikaros	24
Theseus a Minotaurus	26
Frixos a Hellé	28
Plavba pro zlaté rouno	30
Iasonova zkouška	32
Orfeus a Eurydika	34
Paris a tři bohyně	36
Proč Řekové vyhlásili válku Trojanům	38
Achilles a Hektor	40
O trojském koni	42
Odysseus na ostrově Kyklopů	44
Odysseova dobrodružství na moři	46
Odysseův návrat domů	48
Arion	50
Král Midas	52
Faethon, syn boha Helia	54

Co si vyprávěli staří Řekové

Od pradávna žili na jihu Evropy, na Balkánském poloostrově a okolních ostrovech moudří, stateční a pracovití Řekové. Vybudovali krásná města, stavěli hradby, vodojemy, byli zručnými řemeslníky a pilnými rolníky. Dodnes obdivujeme mistrovská díla jejich umělců. Dovedli stavět lodě a na cestách po moři se řídili podle hvězd. Každé město bylo samostatným státem, každé mělo svého krále a často i své vojsko.

Řekové si rádi vyprávěli o bojích statečných hrdinů se strašnými netvory, o soubojích s nepřáteli, o dalekých a nebezpečných cestách. Hrdinové byli však také jenom lidé. Občas rozhněvali některého z mnoha bohů, které všichni Řekové uctívali a přinášeli jim oběti.

Nejváženější z bohů sídlili podle bájí na posvátné hoře Olympu. Každý z nich řídil některou oblast přírody nebo lidského života. Jejich nejvyšším vládcem byl bůh hromu a blesků Zeus (*v ostatních pádech jeho jméno zní: Dia, Diovi, Diem*). Byl spravedlivým vládcem, ochraňoval poctivost a čestnost. Měl dvě nádoby, z nichž lidem přiděloval podle zásluh dobro nebo zlo. Jeho manželka, bohyně Héra, byla ochránkyní manželství a rodiny. Zeus si jí vážil a často se s ní radil. Někdy se pohádali, a to se pak země otrásala hromy a blesky. Diův bratr Poseidon se stal vládcem moří a další bratr Hádes vládl říši mrtvých – podsvětí. Řeckých bohů bylo mnoho; na Olympu žili jen ti nejváženější. Pallas Athéna, bohyně moudrosti, řemesel a vítězné války, často pomáhala a radila řeckým hrdinům. Kam vstoupil bůh světla a krásy Apollón, tam přinášel radost. Hrál na zlatou lyru, byl výborným lukostřelcem a jeho věštírna v Delfách lidem odhalovala osud. Krásná Artemis byla bohyní přírody a lovu. Afrodita, bohyně krásy a lásky, měla moc zasahovat do lidských osudů; koho její syn Erós zasáhl svým šípem, zamiloval se a lásce obětoval všechno. Bůh války Áres dohlížel na všechna bojiště světa a jeho války byly zuřivé a nelítostné. Sluneční bůh Hélios denně projížděl po obloze na svém ohnivém voze, Dionýsos, bůh vína a veselé zábavy rád pobýval mezi lidmi.

Zalistujte stránkami naší knížky a přečtěte si pověsti o hrdinských činech, o dalekých cestách, o bojích, o šťastných i smutných událostech a o věčném boji dobra a zla, jak nám je zanechali staří Řekové.

Prométheus

Titáni byli potomky boha nebe Urana a bohyně země Gaie. Nejslavnější z nich byl Prométheus. Bloudil po Zemi, pozoroval zvířata, rostliny a ptactvo. Tehdy ještě nebyli na světě lidé a Promé-

theovi bylo smutno. Jednou oslovil vládce bohů Dia: „Na Zemi chybí rozumní tvorové, kteří by ji prací dokázali zlepšit a zkrášlit. Chtěl bych stvořit takové bytosti, které by se podobaly bohům.“ Zeus se zamyslel: „Souhlasím,“ řekl, „ale nesmějí být nesmrtelní jako my, bohové, musí si nás vážit a přinášet nám oběti.“

Prométheus z hlíny a vody vytvořil lidi. Bohové jim sice dali rozum, ale lidé nic neuměli. Prométheus je učil pracovat na poli, lovit zvěř a vykonávat řemesla.

Jednou povolal k sobě Prométhea Zeus a řekl mu: „Proč neučíš lidi přinášet bohům oběti? Slíbil jsi, že nás lidé budou uctívat jako své vládce.“ Prométheus zabil býka. Na jednu hromadu dal maso a zakryl ho kůží. Navrch rozložil vnitřnosti, aby hromada vypadala ošklivě. Na druhou

hromadu položil kosti a zakryl je tukem. Pak zavolal Dia. „Vyber si sám, co mají lidé bohům obětovat,“ řekl mu. Zeus poznal, že ho Prométheus chce oklamat. Rozzlobil se a ihned pomyslel na pomstu. Schválně si vybral hromadu kostí a tuku, která na pohled vypadala lépe, a řekl si: „Lidem zůstalo maso, ale nebudou si ho vařit ani opékat.“ Rozpoutal na zemi bouři a liják uhasil lidem všechny ohně.

Prométheus hned přispěchal svým lidem

na pomoc. Tajně se vydal na Olymp, vplížil se nepozorovaně k božskému krbu a do duté hole nabral několik žhavých uhlíků. Tak vrátil lidem oheň.

Když vítr zavál kouř ohňů a vůni pečeného masa až na Olymp, Zeus se rozhněval a vymyslel pro Prométhea strašlivý trest. Bůh Hefaistos ho na Diův příkaz přikoval železnými pouty na strmou skálu v nepřístupném a pustém pohoří Kavkazu. Prométheus trpěl slunečním žářem i krutými mrazy, vichry a lijáky. Aby se trápil ještě víc, každé ráno přilétal obrovský orel a kloval Prométheovi játra. Přes noc játra dorostla a ráno měl orel novou potravu. Zeus se domníval, že Prométheus bude prosit o milost, ale nedočkal se. Hrdý Titán čekal pomoc od lidí, které vždy chránil a učil, ale čekal marně.

Mnoho bouří se přehnalo nad vrcholky hor, než se Prométheus dočkal vysvobození. Jednou přivedla náhoda na Kavkaz největšího řeckého hrdinu Herakla. Spatřil přikovaného Prométhea právě v okamžiku, kdy k němu přilétal orel. Herakles napjal luk a přesně mířený šíp zabil hrozného dravce. Pak Herakles rozbil Prométheova pouta.

Zeus rozhodl, že Prométheus může zůstat na svobodě. Aby se splnila jeho vůle, že má být přikován navěky, musel Prométheus nosit železný prsten s kamenem z kavkazské skály.

Perseus a hlava Medusy

Králi Akrisiovi předpověděla věštba, že ho zabije jeho vlastní vnuk. Proto svou dceru Danaé věznil v podzemí, aby se nemohla potkat s žádným mužem. O krásné dívce se dověděl Zeus, proměnil se ve zlatý déšť a Danaé navštívil. Po čase mu porodila syna jménem Perseus. Akrisios se z vnuka neradoval, bál se zlé věštby. Ze strachu dal zhotovit velkou truhlu, do níž uvěznil dceru i s dítětem, a přikázal ji pustit po moři.

Truhla připlula k ostrovu, kde vládl král Polydektes. Když spatřil krásnou dívku, hned se do ní zamiloval, ale Danaé ho za manžela nechtěla. Když Perseus dospěl, chtěl se ho král zbavit. Myslel, že tak spíše získá Danaé za ženu. „Nevěřím, že jsi Diovým synem,“ řekl jednou Perseovi. „Jak to mám dokázat?“ ptal se mladík. „Musíš vykonat čin, jehož by se obyčejný smrtelník neodvážil.“ Perseus se zasmál: „Mohu třeba přinést hlavu Medusy,“ řekl žertem. „To je výborný nápad,“ radoval se král. „To Diův syn dokáže jako nic.“ Hrdý Perseus už nemohl odmítnout.

Medusa byla jednou ze tří sester Gorgon. Všechny měly ohyzdné tváře, zvířecí uši a místo vlasů se svíjela klubka hadů. Nejhorší z nich byla Medusa. Kdo pohlédl do její tváře, hrůzou zkameněl. Jen bohové věděli, kde Gorgony

žijí, a jen oni mohli Perseovi pomoci. Bůh Hermes mu daroval zahnutý kouzelný meč, bohyně Athéna přinesla zrcadlově lesklý štít.

Perseus se vydal odhodlaně na cestu. Prošel mnoho dale-

kých zemí, až ho Pallas Athéna zavedla do pustého kraje, kde žily tři stařeny Graie, sestry Gorgon. Měly dohromady jeden zub a jedno oko, které si půjčovaly. Když si jedna z nich oko nasadila, další dvě byly slepé. Perseus čekal, až si budou oko předávat, a podařilo se mu vzít jim ho. „Vrať nám, cizince, naše oko,“ škemraly baby plačtivě. „Vrátím, když mi prozradíte cestu ke Gorgonám,“ žádal Perseus. Když se dověděl, co potřeboval, pokračoval v cestě. Prošel krásným hájem, kde bydlely přátelské víly – nymfy. „Máme ti předat dary od bohů,“ řekla jedna z nich. „Zde je přilba, která tě učiní neviditelným. Obuješ-li tyto okřídlené střevíce, můžeš létat jako pták. A nakonec kabelka, do níž vložíš hlavu Medusy. Pamatuj, nesmíš jí pohlédnout do tváře!“ Perseus poděkoval laskavým nymfám a na okřídlených střevících vzlétl k nebi. Na břehu moře uviděl tři spící Gorgony. „Která z nich je Medusa?“ uvažoval. Vtom se objevil bůh Hermes a ukázal mu tu pravou. Jen Medusu mohl Perseus zabít, její sestry byly nesmrtelné. Perseus se snesl k zemi. Hadi na Medusině hlavě se probudili a hrozivě syčeli. Perseus pohlédl do zrcadlového štítu a sekl zahnutým mečem za sebe. Jedinou ranou uťal Medusinu hlavu. Opatrně, aby na ni nepohlédl, ji vložil do kabely. Dvě nesmrtelné Gorgony se probudily a chystaly se Persea pronásledovat. Ale kouzelná helma ho učinila neviditelným a Gorgony musely odletět s nepořízenou.

Perseus a Andromeda

Když Perseus zabil Gorgonu Medusu, z jejího těla vylétl bílý okřídlený kůň Pegas. Perseus už na nic nečekal a v kouzelné přilbě prchal neviditelný na okřídlených střevících před zuřícími Gorgonami. Zastavil se až v Africe, kde Titán Atlas podpíral nebeskou klenbu. „Kdo jsi, cizince?“ ptal se Atlas. „Jsem Perseus, Diův syn, a v brašně mám hlavu mrtvé Medusy,“ řekl hrdina. „Jsi prolhaný ubožák, a ne Diův syn,“ vysmíval se obr. Perseus si urážky nedal líbit a vytáhl z brašny hlavu Medusy. Při pohledu na ni obr zkamenněl a proměnil se ve vysokou horu.

U břehů Etiopie uviděl Perseus na skále nad mořem krásnou plačící dívku. Byla to Andromeda, dcera krále Kefe a jeho manželky Kassiopei, kteří poblíž nešťastně hleděli na svou dceru. Dívka se měla stát potravou strašné mořské obludy, kterou na Kefeovo království poslal bůh moří Poseidon. Rozhněvala ho královna Kassiopeia, když se chlubila, že je krásnější než všechny jeho dcery. Král se tázal věštírny, jak utišit Poseidonův hněv. Ke svému hlubokému žalu se dozvěděl, že jediná možnost je obětovat mořské obludě vlastní dceru.

Perseus se do krásné dívky na první pohled zamiloval. „Když zničím obludu a zachráním vám dceru, dáte mi ji za ženu?“ tázal se krále a královny. Rodiče rádi souhlasili. Vtom se z moře vynořila mořská příšera. Perseus vzlétl na svých sandálech nad moře a po

těžkém boji obludu zabil svým zahnutým mečem.

Konala se slavná svatba. Andromeda si statečného hrdinu oblíbila, ale netušila, že svatbu jí pokazí její dřívější nápadník Fineus. Objevil se v paláci uprostřed svatební hostiny s oddílem vojáků a chystal se Persea zabít a Andromedu odvést. Perseus viděl, že vojáci jsou v přesile. „Zakryjte si oči,“ zvolal na všechny svatebčany. Pak vytáhl z brašny hlavu Medusy a všichni nepřátelé v čele s Fineem zkameněli.

Po svatbě se novomanželé vydali na ostrov, kde žila Perseova matka Danaé. Perseus chtěl králi Polydektovi ohlásit, že splnil svůj úkol. Když král Persea spatřil, zvolal: „Dokud Medusinu hlavu nevidím na vlastní oči, neuvěřím, že jsi Diův syn.“

„Pohled do tváře Medusy znamená jistou smrt, králi,“ varoval Perseus. Ale Polydektes nevěřil a trval na svém. Perseus tedy ukázal králi Medusinu tvář.

Když král zahynul, Perseova matka Danaé se chtěla vrátit k otci, králi Akrisiovi. Odpustila mu už dávno, že ji kdysi s malým Perseem nechal v truhle plout po moři. Chtěla se starci pochlubit svým statečným synem. Král Akrisios přijal dceru, vnuka i Andromedu s velkou radostí. Na oslavu uspořádal sportovní hry, jichž se zúčastnil i Perseus. Jeho disk, hozený velkou silou, zalétl nešťastnou náhodou na tribunu a král Akrisios klesl mrtev k zemi. Tak se vyplnila věštba, že zahyne rukou svého vnuka.

Bellerofontes a Pegas

Královský syn Bellerofontes byl hostem u svého přítele, krále Proita. Králova manželka se do krásného urostlého mladíka zamilovala. Bellerofontes však o ni neměl zájem, a to ji k smrti rozzlobilo.

Stěžovala si manželovi, že ji Bellerofontes hrubě urazil, a žádala jeho smrt. Král věděl, že když někdo v Řecku ublíží hostu, je to stejný zločin, jako kdyby vztáhl ruku na samotného Dia. Ale manželce uvěřil a chtěl jí vyhovět. Požádal Bellerofonta, aby jeho příbuznému, králi Iobatovi, doručil důležitý dopis. V něm stálo, že král Iobates má doručitele dopisu nechat ihned popravit. Bellerofontes se okamžitě vydal na cestu a v pořádku dopis odevzdal. Král ho pozval na hostinu, která trvala devět dní. Pak si teprve dopis přečetl a nevěděl, co má dělat. Nemohl přece podle řeckého zvyku hostu ublížit. Pak vymyslel plán: „Drahý Bellerofonte,“ oslovil mladíka, „vím, že jsi statečný a umíš bojovat. Náš kraj ničí hrozná obluda Chiméra. Má tři hlavy, z nichž neustále chrlí oheň.

Jedna hlava je lví, na zádech má hlavu kozlí a na konci ocasu je hlava hadí. Ještě nikdo se k ní neodvážil přiblížit. Věřím, že ty ji dokážeš zabít.“ Král myslel, že mladík v boji s Chimérou zahyne.

Bellerofontes nechtěl být pokládán za zbabělce a úkol přijal.

Ve snu se mu pak zjevila bohyně Athéna: „Potřebuješ okřídleného koně Pegasa. Zde máš zlatou uzdu, podaří-li se ti nasadit mu ji, bude tě poslouchat.“

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.